

Szeretettel köszöntjük a Trautenfels kastélyban!

Tájmúzeum

A következő termekben Liezen járás természeti- és kulturális történetét mutatjuk be Önöknek.

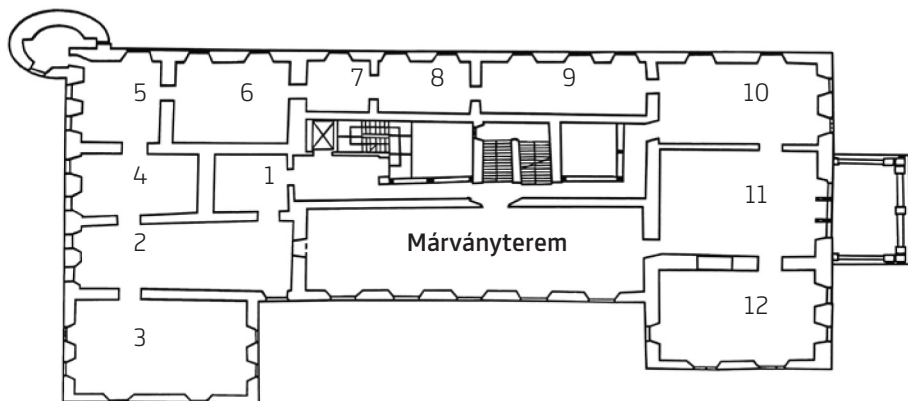
A terület nyugaton Mandling-tól kezdve a keleti oldalán fekvő Wildalpen-ig tart, északon pedig a stájer Salzkammergut határolja, és a Paltental völgyben lévő Treglwang-ig nyúlik.

3.315 km² - es területével ez Ausztria legnagyobb járása (jelentősen nagyobb, mint Vorarlberg tartomány).

Lakosainak száma mintegy 80.000 (2019. január 1.).

Múzeumunk témái:

- 1 Múzeumunkról
- 2 Az erdőtől a fáig
- 3 Hegy és völgy között
- 4 A szép dolgokról
- 5 Az igaz hitről
- 6 A társasági életről
- 7 A ruhákról
- 8 A munkáról és a szokásokról
- 9 A hegy kincseiről
- 10 A házakról és hajlékokról
- 11 Az alpesi legelőkön zajló életről
- 12 A kastély urának vadászterméről

1 Múzeumunkról Von unserem Museum

Ahogy múlik az idő...

...úgy lesznek a hegyek alacsonyabbak és a szikladarabok kerekesebbek, a folyók mélyebb árkot vájnak maguknak, a tárgyak múzeumokba kerülnek, a jelentéktelen érdekessé válik,

az elfeledett dolgok ismét láthatóak lesznek, a hétköznapi dolgok már különlegességnek tűnnek, a múlt kézzelfoghatóvá válik, az ember néhány dolgot újak lát odakint.
Ahogy múlik az idő.

2 Az erdőről és a fáról Von Wald und Holz

Liezen járás területének több mint a felét erdő borítja. Az embernek nagy mennyiségű fára volt szüksége a települések, a kézművesség és az ipar számára. A növekvő felhasználás során a természetes erdőt egyre inkább felváltotta az ember által telepített erdőgazdaság.

Az erdő világa – Waldwelt

Az erdő a növények és az állatok magasan fejlett életközössége. Az apró, talajon terjeszkedő növények, az erdei talaj élőlényei és egy sereg hasznos baktérium fontos szerepet játszanak a fejlődésében. Az egészséges erdőben állandó körforgásban vannak a tápanyagok. A fák felveszik a tápanyagot a gyökereiken keresztül, aztán lomb és tűlevelek formájában lehullajtva visszajuttatják a talajba. Ott mikro-organizmusok felbontják, és ismét bekerül a körforgásba.

Őserdő – Urwald

A természetes formájában meghagyott erdőben számtalan különféle állat és növény található, amelyek különböző fejlődési szakaszban élnek egymás mellett. A lomb, a tűlevelek, elkorhadt ágak és fatörzsek hozzájárulnak a humuszképződéshez, és így a növények kialakulásához. Az élő fák és az elkorhadt fadarabok rengeteg élőlénynek biztosítanak kiváló életfeltételeket. Egy őserdei óriásfa halála és szétbomlása az új élet keletkezésének legfontosabb előfeltétele. Így ér körbe az élet és a halál közötti örök körforgás.

Kultúrerdő – Kulturwald

Az ember beavatkozása a jobb felhasználhatóság kedvéért gyakran egységessé

tette a fák kor-szerkezetét. Ezért az ilyen erdő csak kevesebb növénynek és állatnak tud életteret nyújtani. A fakoronák összezáródó teteje túl kevés fényt enged be a talajon növekvő különböző növényekig. Manapság mindinkább teret nyer a telepített erdőkben is a természethez közeli erdőgazdálkodás – az egyes fatörzseket használják fel, nincs teljes irtás, a fény lejut a talajig, lehetséges a fajtákban gazdag, természetes megújulás.

Fakorszak – Holzzeit

A kő és az állati nyersanyagok mellett a fa a legrégebbi alapanyag az emberiség számára. A fa felhasználásának kezdetén a természetes növekedési formák felhasználása és megmunkálása állt. Idővel az ember egyre bonyolultabb technikákat fejlesztett ki.

3 Hegy és völgy között Zwischen Berg und Tal

A hegyképződés, az elgleccseresedés és az elporladás évmilliók során formálták az Enns-völgyet. Az emberiség csupán néhány évszázad alatt változtatta meg a tájat az erdőirtással, lecsapolással és beépítéssel. A természet és a kultúra folytonos változó hatása nyomja rá bélyegét a völgyünk képére.

Az Enns-völgy mezőgazdasága – Die Landwirtschaft im Ennstal

Az Enns-völgy mezőit a XX. század közepéig gyakran elöntötte az árvíz. Csak kevés és gyenge minőségű szénát produkáltak. Az Enns szabályozása és a völgyfenék lecsapolása után aztán bizonyos különösen kedvező fekvésű helyeken lehetségessé vált itt még a gabonatermesztés is.

Folyó vizek, ártéri erdők –

Fließende Gewässer, Auwälder

A folyó vizek által időnként elöntött területeket ártéri vizes rétnek nevezzük. A magasabb partsávokban ártéri erdők tudtak létrejönni. Az emberi beavatkozás ellenére, az Enns mentén még maradtak ilyen erdők.

Állóvizek – tavak, tópartok –

Stehende Gewässer, Seen, Seeufer

Számos növény kifejllesztett olyan stratégiát, amellyel fennmaradhat a vízben. Lemerülve, vagy a víz felszínén élnek, gyökeret eresztenek, vagy szabadon úsznak. A sekély partokat általában nádas növi be.

Haris – Wachtelkönig

A haris egykor nagyon elterjedt költőmadár volt a lapályos mezőkön és a folyóvölgyekben. Mivel természetes élettere nagyon beszűkült, mára már a kihalás veszélye fenyegeti.

Nedves- és alom-rétek –

Feucht- und Streuwiesen

Ezek a rétek a láperdők kiirtása, vagy a sík mocsarak lecsapolása után keletkeztek. Csak egyszer, ősszel kerülnek lekaszásra, ami számos mocsári növény fennmaradását biztosítja. A tápanyagban szegény szénát istállók almozására használják.

Síklápok és fellápok –

Flachmoore und Hochmoore

Ahol a talajvíz közel ér a föld felszínéhez, ott síklápok keletkezhetnek. A növényi részek nem rothadnak el teljesen, tőzeg képződik. A fellápoknál ezek lencseformájúan felpúposodott tőzegtetek. Ellenétben a síkláppokkal, itt a növények gyökerei már nem tudnak leérni a talajvízig.

Lejtős erdők – Hangwälder

A talajviszonyoktól függően az Enns völgyében különböző erdők alakultak ki. A meszes talajon előszeretettel telepszik meg a bükk, a lucfenyő és a jegegyfenyő. A Tauern felőli oldal szilikátos talaján elsősorban lucfenyős és jegegyfenyős erdők nőnek. A magasabban fekvő területeken a lucfenyő mellett főként vörösfenyőt találunk.

Erdőhatár – Baumgrenze

Az 1900 métertől 2000 méteres tengerszint feletti magasságig lévő erdőhatárig az erdők egyre ritkásabbak lesznek, az alpesi régiót a cirbolyafenyők és a törpecserjék jellemzik. Az intenzív alpesi gazdálkodás miatt az erdőállományok szellősebbé váltak.

Füves és törpecserjés rónák az erdőhatár fölött –

Rasen und Zwergstrauchheiden über der Baumgrenze

Az erdőhatártól felfelé már csak a törpecserjék, lágyszárú növények, algák és zuzmók tudnak megélni. Ezért a szegényes talaj és a zord, viharos klíma felelős.

A hegycsúcs vidékének sziklás- és romtalaj-mezőségei –

Fels- und Schuttfluren der Gipfelregion
Még a sziklák és a törmelékkúpok legkisebb hasadékaiban is meg tudnak még gyökerezni növények. A folyton csuszamló, omladozó törmelékkúpokon is fel lehet fedezni virágos növényeket, vagy mohaféléket. A csupasz sziklákon már csak algák és zuzmók telepednek meg.

Kőzetek az Enns-től északra és délre –

Gesteine nördlich und südlich der Enns
Az Enns-völgy a földkéreg egy nagy kiterjedésű kelet-nyugati zavar-vonalát

követi. Az alaktanilag ellentétes északi Kalkalpen kőzetegységet is elválasztja a délen lévő Alsó-Tauern paláitól és gnejszkőzetétől. Az északi Kalkalpen kőzetében található fossziliák megmutatják, hogy a tengerfenéken képződtek. Az évmilliók során folyton változott a tengerek mélye. Az ammoniták a mély vízre, a korallok és a tengeri liliomok pedig a sekély vízre utalnak, amit átjárt a fény. A vulkanikus szürke kavics övezetnek pala és gnejszkőzete, és az Enns-től délre fekvő Nedere Tauern (Középső Alpok) homokos és agyagos lerakódásokból keletkeztek, nagy nyomás és magas hőmérséklet hatására. Eközben néhány helyen szép ásványok képződtek.

4 A szép dolgokról Von den schönen Dingen

A természetben sok mindent találunk szépnek. Az észleléssel ezek jelentőséget nyernek. Azonban azt a vágyat is felébresztik, hogy formáljuk személyes környezetünket.

„Tulajdonképpen minden szép, amire szeretettel tekintünk.“
(Christian Morgenstern)

Pillantás a Grimming-re -

Der Blick auf den Grimming

Nehéz leírni, hogyan élnek meg az egyes emberek a táj szépségeit. Még nehezebb szavakba önteni egy táj képét, hiszen végtelen, bizarr és változatos. De mindenképpen kell hozzá az, hogy az ember időt szánjon a szemlélődésre egy nyugalmas tájon, és csendesesen elidőzzön ott.

Népművészet - Volkskunst

A használati tárgyak sokszor nem csupán hasznosak. „Szépre” készítik

őket, és ki vannak díszítve. Ehhez gyakran választott motívumokat szolgáltat a természet, a geometriai formák, a vallási jelképek, és a mindennapi élet ábrázolásai. A szép „Diszító” ezeket a múzeumok gyűjteményeinek kedvelt darabjává is tette.

5 Az igaz hitről Vom wahren Glauben

A XVI. században a katolikus Felső-Stájerországban elterjedtek Luther Márton tanai. A lakosságnak több mint 80%-a az új vallás felé fordult. Az 1599-ig virágzó protestáns élet az ellenreformáció ideje alatt erőszakos elnyomás alatt volt. Ennek ellenére az evangélikus vallás titokban fennmaradt az 1781-es Tolerancia-rendeletig.

A Neuhaus-i evangélikus templom -

Die evangelische Kirche zu Neuhaus

Az Enns-völgyi evangélikusok egyik központja a Neuhaus-i templom volt. Egy mindössze 25 évig tartó rövid virágzás után 1599-ben földig rombolták. 1992-ben az archeológusok feltárták az alapfalak maradványait. A terület ma emlékhely, amely gyalogosan egy negyedóra alatt elérhető a kastélytól.

Parázs a hamu alatt -

Glut unter der Asche

Sok protestáns az ellenreformáció után is titokban hű maradt a hitéhez. Az evangélikus tanítás lényeges eleme Isten szava. Ezért a titkos házi áhítatok középpontjában a Biblia és más íráskönyvek értelmezése állt. Az evangélikusok gondosan megválasztott rejtékhelyeken őrizték a tiltott könyveket.

Zarándokutak a Szűzanyához -

Wallfahrten zur Muttergottes

Az ellenreformációval a katolikus egyház vallási élete alaposan megújult. Ennek a szellemnek a kifejeződése a zarándokutak és körmenetek megszorodása volt, különösen a Máriához kapcsolódó szent helyek irányába. Az egyház ezzel tudatosan kihangsúlyozta a különbséget a protestáns tanokhoz képest, amely alapvetően elutasította a zarándoklást.

6 A társasági életről Vom geselligen Leben

A helységekben a fogadó a társasági élet középpontja. Itt tárgyalják meg az újdonságokat, megbeszélik a napi témákat, ünnepeket tartanak és üzleteket bonyolítanak.

A fekete cimboráról -

Von den schwarzen Gesellen

A vadászat 1848-ig a nemesek privilégiuma volt. A szükség és a vadászszeszvedély sok férfit arra hajtott, hogy orvvadászon, azaz tiltott vadászatot űzzön. A vadász nem csupán kaland volt, hanem gyakran létfontosságú volt ahhoz, hogy a nagy családjukat táplálékkal láthassák el. A "fekete vadász" a népesség széles körének titkos csodálattal élvezte.

A kisember vadászata -

Die Jagd des kleinen Mannes

1579 óta a Salzkammergut-ban engedélyezett volt az énekesmadarak befogása. Ez a lépvesszővel és hálóval folytatott vadászat a keresztcsőrű fenyőmadárra, a tengelicére, a pirókra, a csízre, a csonttollú madárra és a fenyőpintyre korlátozódott. A madarakat a tél folyamán a házban tartották és szeretettel gondjukat viselték. Nyilvános kiállításokat

rendeztek, ahol a legszebb példányokért díjat lehetett elnyerni. 1992 óta Stájerországban már nem adnak engedélyt énekesmadarak befogására.

A törzsvendéglő - Im Stammlokal

Számos csoportnak és egyesületnek van saját törzsvendéglője. A törzsszettel gyakran meg van jelölve a testület, vagy az egyesület jelével. A megnyert versenyek díjai és az egyesületet ábrázoló fotók tanúskodnak az egyesületi eseményekről.

Zene és tánc - Musik und Tanz

Különleges események alkalmából muzsikások játszottak talpalávalót a tánchoz. A legkedveltebb hangszer a citera, a hegedű, a harmonika és a furulya volt. A vendéglői szobákban többnyire lógott is a falon néhány hangszer. Néha a vendégek spontán játszani kezdtek rajtuk.

Hűtés természetes jéggel -

Kühlung mit Natureis

Az elektromos hűtőszekrények feltalálása előtt az élelmiszereket csak természetes jég segítségével lehetett hűteni. Az első hűtőszekrényeknek még voltak rekeszeik, amelyekbe a jégtömböket lehetett tenni, ezeket azonban újra és újra után kellett tölteni.

A hideg évszakban a férfiak jégfűrésszel tömböket vágta ki a befagyott tóból. A jeget kampókkal húzták ki a vízből. Jól szigetelt természetes pincékben tárolva a tömbök még a nyáron is kitartottak.

7 A ruhákról Von Kleidern

A ruhák védenek, vonzanak, taszítanak, melegítenek, hűtenek, ékesítenek, elvarázsolnak, megigéznek, elcsábítanak, átalakítanak, biztonságot adnak,

összezavarnak, tanúskodnak, elbizonytalanítanak, elrejtenek....

Védelem és jelzés – Schutz und Signal

A növényeket, állatokat és embereket természetes burok borítja. Ez meg van határozva az élőlények „felépítési tervében”, az állatok és növények esetében pedig ennek gyakran jelzésértéke is van. Csak az ember kénytelen ruhákat készíteni magának ahhoz, hogy további védelme legyen. Ezeknek változatos formákat és jelentéseket ad.

Népviselési gyűjteményünkől –

Aus unserer Trachtensammlung

A viselet (Trachten) tulajdonképpen azt jelentette, hogy „az, amit viseltek”. Az öltözékeket a társadalmi és gazdasági viszonyok határozták meg.

A XIX. századig tájvidéki különbségek alakultak ki. A XX. században újra felfedezték a hagyományos viseleteket. Ezeket a kor ízlésének megfelelően átalakították, és az egyes régiókra jellemző érvényes népviseletté nyilvánították.

A legtöbb ruhát addig hordták, amíg teljesen el nem kopott. Az elhasznált, régi vasárnapi kimenőruhákból később gyakran hétköznapi öltözet lett. Ezért sok múzeumban –így a mienkben is – csak egyes ruhadarabok láthatóak, illetve néhány értékes, hagyományos ünnepi öltözet található.

8 A munkáról és a szokásokról Von Arbeit und Brauch

A nappal és az éjszaka, a nyár és a tél meghatározzák az emberek, az állatok és a növények életét. A paraszti élet harmonikusan igazodott az évszakok váltakozásaihoz – az iparosodás előtt még jobban, mint manapság. A nappalok hosszúsága és a növények növekedése úgy határozta

meg, hogy a nyári félévet a hosszú, kemény munkanapok jellemezték. Télen aztán több idő jutott a társasági összejövetelekre és a hagyományok ápolására.

Az alpesi mezőgazdaság –

Die alpine Landwirtschaft

A hegyvidékeken élő parasztok életének alapja az állattenyésztés volt. Gabonát csak saját használatra termesztettek. A szénakaszálás és a gabona betakarítás ideje alatt a paraszti lakosság gyakran napi 17 órát dolgozott.

9 A hegy kincseiről – Von Schätzen aus den Bergen

A bányászat és az érc feldolgozása a kohókban a XIX. századig fontos kereseti forrást jelentett a lakosság számára. A fejtés és a föld számtalan kincsének feldolgozása előremozdította a régió gazdasági fejlődését, és egészen jelentősen meghatározta a terület kulturális megjelenésének képét.

Korai nyomok – Frühe Spuren

A rézkohósítás számos maradványa arra utal, hogy a Paltental jelentős bányászvidék volt. Egyszerű olvasztókemencékben már az időszámításunk előtti 3. században olvasztottak itt ki rézet, amelyet aztán bronztárgyak készítésére használtak fel.

Föld alatti kiművelés –

Die Arbeit unter Tag

Az ezüst, réz és vas kinyerésének lehetősége a XIV. század óta sok embert vonzott a hegyekbe – mindenekelőtt a Schladminger Tauern-be és az Öblarn közelében lévő Walchengraben-be. A bányászok egyszerű szerszámokkal vájták ki a tárnákat és aknákat. A nehéz terhükkel való fel- és alászálláshoz meredek létrafákat használtak.

A nyersanyagtól a késztermékig -

Vom Rohstoff zum Fertigprodukt

A XX. század közepéig a kohókban kiolvasztott vasat még kovácsműhelyekben dolgozták fel. Ehhez nagy mennyiségű faszénre volt szükség a kovácskemence üzemeltetéséhez, valamint a víz erejére a kovácspörölyök meghajtásához.

A só kitermeléséről -

Von der Salzgewinnung

A „fehér arany” a korai XII. század óta biztosít jólétet az Ausseerland vidékének. A hegyből a víz segítségével kioldott só (a „sólé”) ma egy csővezetéken át folyik további feldolgozásra a felső-ausztriai Ebensee sófőző üzemébe.

A sófőzésről - Vom Salzsieden

A sóoldatot hatalmas főzőüstökben felforrósították. A sóüzemi munkások az elpárolgás után kikristályosodott sózt szélére húzták. A kaparó lapáttal beletöltötték a sót a tartályba és a döngölővel ledöngölve összesűrítették. Három óra elteltével a sótümböt ki lehetett borítani, kiszáritani és tárolni.

Betekintés a bányászok életébe -

Aus dem Bergmannsleben

A bányászok gyakran csak a hétvégére tudtak hazatérni a völgybe, a családjukhoz. A földfelszín alatti munka és a közös szállásokon való élet elősegítette bennük az összetartozás érzését és a hivatási öntudatot. Ezt tükrözi a viseletük, a hitük és a szokásaik.

10 A házokról és hajlékokról -

Von den Behausungen

Az emberek kunyhókat, házakat és istállókat építettek maguknak, hogy élni és

gazdálkodni tudjanak. Ezeknek a kialakítását a földrajzi fekvés, a rendelkezésre álló anyagok, a technikai lehetőségek és a kézműves képességek, valamint az igények és az anyagi helyzet határozták meg. Azért, hogy megvédjék magukat az itéletidőtől és a rossz szellemektől, az emberek olyan tárgyakkal és jelekkel biztosították életterüket, amelyektől a szerencsétlenségek elhárítását várták. Az állatok egy része is olyan lakóhelyet épít magának, amely megvédi őt az ellenségeitől és a zord időjárástól, és ahol fel tudja nevelni az utódait.

A Liezen járásban jellemző majorok -

Hofformen im Bezirk Liezen

A felső Enns-völgy területén a nagy, lapos tetejű, páros porták a jellemzőek. A középső Enns-völgy és az Ausseerland képét a kisebb házak határozzák meg, amelyeken meredekebb tető van, és több melléképülettel is rendelkeznek.

A füstös szoba - Die Rauchstube

Egészen a XIX. századig nagyon elterjedt volt az Enns-völgy parasztházaiban az úgynevezett „füstös szoba”. Főző-, lakó- és dolgozó helyiségnek használták, néha hálószobának, sőt, akár a kisebb állatok elhelyezésére is. Fontos ismertetőjele a kettős tüzelőhely, a nyitott tűzhellyel és a sütőkemencével. Mivel nem volt kémény, a füst megtöltötte a helyiség felső negyedét, és aztán a szobaajtó feletti nyíláson távozott.

Védekezés a csapások és veszélyek ellen -

Schutz vor Unheil und Gefahr

Az emberek hisznek a természet törvényeivel nem megmagyarázható erők hatásában. Bizonyos dolgoknak, jeleknek, szavaknak, vagy cselekvéseknek különleges, védelmező erőt tulajdonítanak, amely hatással van az életükre

és a környezetükre. Katasztrófákat és szerencsétlenségeket akarnak elhárítani vele, a boldogulást és a szerencsét pedig odavonzani.

A méhkasokról – Von den Bienenhäusern

A vad méhrajok kihalt fákbán, vagy sziklarepedésekben éltek. Azért, hogy könnyebben hozzáférhessen a mézhez, az ember lakóhelyet épített a méheknek. Az Enns-völgyben ezek fa méhkasok, vagy szalmakosarak voltak. A faházikókat gyakran színpompás festmények díszítették.

A cselédek életéből –

Aus dem Dienstbotenleben

A cselédek életük nagy részét idegen portákon töltötték. A saját ház és család többnyire elérhetetlen álom maradt számukra. Kevéske tulajdonuk gyakran elért egyetlen szekrényládában. Ennél többet nem tudtak összegyűjteni dolgos munkában eltöltött életük során.

11 Az alpesi legelőkön zajló életről Vom Leben auf der Alm

Liezen járásban ma több mint 700, részben megmunkált alpesi legelő van. Gyakran akár tízórányi gyalogútra fekszenek a tanyától. Az alpesi legelők a nyár folyamán önálló gazdálkodási területet jelentenek. Ezekon mindig is szinte csak a nők végezték a munkákat. A nyári időszak alatt a havasi pásztorasszonyok a felelősek a parasztok jószágaiért, és ők dolgozzák fel a tejet vajjá és sajtá.

A havasi kunyhók – Die Almhütten

Miután a havasi legelők nagyon messze fekszenek a tanyától, szálláshelyek építésére volt szükség. Ehhez a közvetlen

környékről származó követ és fát használtak. Az alpesi házikók építési módja hasonlított a völgyben álló portákhoz.

Állatok – Vieh

A teheneket általában csak a fejéshez hajtották be az istállóba. A kolomp az állatok csalogatására szolgált, a karikás botot a terelésükre használták. Mivel a tehenek csupán rövid ideig tartózkodtak az istállóban, csak kevés trágyát potyogtattak, amit a pásztorasszonyok hamar kitakarítottak.

Tej – Milch

A pásztorasszonyok a fejés után megsűrítik a tejet, és tejes-kádakba öntik, hogy felföldrődjön. Egy idő után a leföldrőzött tejtől elválik a tejszín. A kiöntéskor a pásztorasszonyok a tejszínfogóval tartják vissza az edényben a tejszínrétegeket.

Vaj – Butter

A pásztorasszonyok addig köpülik az enyhén megsavanyodott tejszínt a vajashordóban, amíg az egy csomóba áll össze. A vajat formázóba préselik, vagy nagyobb, díszes, feltekert vaj-rolókat készítenek belőle.

Steirerkas – Steirerkas

A savanyított leföldrőzött tejet rézüstben, hevítéssel összefuttatják. Ettől a kazein kicsapódik, és szűrővel elválasztják a tejsavótól. A pásztorasszonyok ehhez speciális lecsöpögtetőt, szűrőkendőt és sajtárt használnak. Jól kinyomkodják a morzsalékos túrót, sóval és borssal fűszerezik, és egy formába, a Kaskee-be töltik. Kiszáradás után a sajtnak még egy-két hónapig érlelődnie kell, míg elnyeri jellegzetes aromáját.

A pásztorasszonyok élete -

Sennerinnenleben

A rájuk bízott felelősségnek köszönhetően a pásztorasszonyok különösen nagy tiszteletnek örvendtek a tanyákon. A havasokon szabadabban éltek, mint a völgyben, mert nem voltak kitéve a falusi közösség társadalmi ellenőrzésének. Ez fogalmazódik meg abban a mondásban is, miszerint: „Fenn a hegyekben nincs bűn, minden romlatlan”.

Tejszínfogók - Rahmzwecke

A pásztorasszonyok számos eszközét, mindenekelőtt a tejszínfogókat áldást jelentő jelek, vagy alpesi ábrázolások díszítik, néha geometriai minták is. A legények általában szerelmük jeléül ajándékoztak ilyeneket a pásztorlányoknak.

Vajformázó - Buttermodel

A vaját ötoldalú összecukható formázóba nyomták bele, amitől olyan vajdarabok jöttek létre, amelyeknek öt oldala ki volt díszítve. A vajkoronggal a pásztorasszonyok a nagy, ovális darabokból feltekert rolókhoz való vaját díszítették.

Hazatérés a havasi legelőkről -

Die Heimfahrt von der Alm

A rövid alpesi nyár túl gyorsan eltelik. Hálából a boldog és balesetmentes időszakért, a völgybe való hazatéréskor színpompásan felékesítik az állatokat.

Változások a gazdálkodás nyomán -

Veränderung durch Bewirtschaftung

Az alpesi régiók fokozott kihasználása során az ember kiirtotta ezeket az egykor hegyi erdők által borított területeket. Az eredetileg itt élő fajok, mint például a gyűrűsrigó és a fenyves-szajkó mellé az olyan kultúrakövető madarak is társultak, mint a barázdabillegető és a házi rozsdafarkú madár.

A szénahúzás télen -

Heuziehen im Winter

A takarmány egy részét meredek, nehezen megközelíthető hegyi mezőkön kaszálták le, és kazlakba rakták. Télen aztán elszállították ezeket. Kötéllal és hasábokkal nagy bálákat kötöztek a férfiak. Ezzel a nehéz teherrel a hátukon lecsúsztak a meredek lejtőkön a völgybe. A sík terepen szénahúzó deszkákat fektettek a rakomány alá, hogy jobban csússzon.

12 A kastély urának vadászterméről Vom Jagdzimmer des Schlossherrn

Az agancsból készült bútorok a XIX. században voltak nagyon divatosak. Josef Lamberg gróf alighanem egy környékbeli mesteremberrel készítette el ennek a vadászszobának a berendezését. Különös ismertetőjegye az aprólékos, mozaik-szerű kidolgozás.

Az utolsó nemesi származású tulajdonosok

Die letzten adeligen Besitzer

1878-tól 1941-ig a Trautenfels kastély a Lamberg család tulajdonában volt. Ebben az időben a kastély újból felvirágzott - nagystílusú renoválásán túl egy új felhajtó is épült hozzá és központi fűtéssel lett ellátva. Anna Lamberg grófnő 1941-ben a tulajdont gazdasági nehézségek miatt eladta a Német Birodalmi Postának.

Matthäus Merian, Neuhaus im Ennstal, rézmetszet, 1649
Fotó: Schloss Trautenfels archívum

A Trautenfels kastély történetéről

1261: Első okirati említése Neuhaus vár néven (*Castrum novum* [= Újvár] Ennstal-ban).

1282: A Neuhaus vár a Strechau várral történt csere révén a salzburgi érsek birtokába kerül. A stájer tartományi fejedelemmel folyó háborús összetűzések során a várat a XIII. század végén visszahódították, lerombolták, majd ismét felépítették.

1460: Wolfgang Praun sóbányászati jogtulajdonos (egy ú.n. „Hallinger”) lesz Neuhaus intézője, akit az okirati helyeken kifejezetten Neuhaus urának neveznek.

1493-1594: A vár a Hoffmann család birtokában van, mely Stájerország legnagyobb hatalommal bíró és leggazdagabb nemesi családjai közé

tartozott, továbbá a protestáns hit legbefolyásosabb támogatójának is számítottak. Neuhaus az Enns völgyében a reformáció központjává fejlődött. A várat kiépítették.

1574: A Hoffmann család evangélikus templomot épített, melyet a reformációs bizottság már 1599-ben teljesen lerombol. A Grimming irányába 20 percnyi járásra az 1992 óta feltárult alapfalak emlékhely formájában emlékeztetnek ezekre a viharos időkre.

1594/1600-1652: A protestáns Praunfalk család eleinte zálogbirtokosa, később tulajdonosa Neuhaus-nak, míg csak hitbéli okok miatt nem kerülnek száműzetésbe, és Nürnbergbe emigrálnak.

1664: Siegmund Friedrich von Trauttmansdorff gróf megvásárolja a kastélyt, átépítteti, újra berendezi és a Trautenfels nevet adja neki. Az 1. emeleten és

Georg Matthäus Vischer, Trautenfels, rézmetszet, 1681
Fotó: Schloss Trautenfels archívum

a kastélykápolnában lévő színvonalas freskókat 1670-ben Carporo Tencalla készíti, a stukkók Alessandro Sereni munkáját dicsérik. A kastély 1815-ig a Trauttmansdorff család birtokában van.

1878: Számos birtokoscseré után Josef Lamberg gróf vásárolja meg az ingatlant. Felesége, Josef Werndl stájer fegyvergyáros lánya, Anna, akinek a hozományára és a gróf saját vagyona lehetővé teszi, hogy az akkoriban eléggé elhanyagolt épületet nagyszabásúan restaurálja és lakályosan berendezze.

1904: A gróf halála után Lamberg-Werndl Anna grófnő kezeli a birtokot. A két háború közötti időben megsohasodnak a gazdasági problémák, a kastélyépület fenntartása egyre nehezebbé válik.

1941: Lamberg-Werndl Anna grófnő, négy felnőtt gyermeke támogatásával, eladja a kastélyt a Német Birodalmi

Postának. A tervezett, vezetők számára létrehozandó oktatási központ, ill. a nemzetközi híradástechnikai és európai postaegyesületi központ a háborús események miatt nem valósul meg.

1945: A nemzetiszocialista uralom vége után az épület német tulajdonként az angol megszállók kezelésében van. A háborút követő néhány évben átmenetileg néha 300 menekültet is elhelyeznek a helyiségekben. Ezt követően az Osztrák Köztársaság lesz a kastély tulajdonosa.

1950: A Stájer Diákszálló Üzemeltető Vállalat beköltözik a kastélyba, és használatba veszi a földszinti, magasszinti és második emeleti helyiségeket.

1951: Stájerország tartomány kibérli a reprezentációs helyiségeket az épület első emeletén, és megbízza Karl Haidinger¹-ot, hogy ott hozza létre Liezen Járás Múzeumát. Ő a különleges kiállításokat

megelőzően objektumokat és dokumentációkat gyűjt a stájer méhészet és mézeskalácsos kézműipar, az erdő- és fa-, valamint a havasi gazdálkodás témáihoz.

1959: Az Osztrák Köztársaság a Trautenfels kastélyt a hozzá tartozó területtel együtt jelképes árért eladja, és a Diákszálló Üzemeltető Vállalatnak 750.000 schillinget „ajándékoz” azzal a feltétellel, hogy újítsák fel a károsodott védőbástyákat. A renoválási munkákra 1960-1962 között kerül sor.

1959: Augusztus 9-én hivatalosan megnyílik a Honismereti Múzeum, mint Liezen járás múzeuma, és mint a Joanneum részlege. 1971-ben ezt átnevezik „Trautenfels Kastély Tájélmúzeum”-nak, 2011 óta a múzeumi részleget Trautenfels kastélynak hívják. Az állandó kiállítást továbbra is tájmúzeumnak nevezik.

1982: Az ifjúsági szálló nagy kihasználtsága ellenére (évente mintegy 30.000 vendégéjszaka) megsokasodnak a pénzügyi problémák, mivel sürgős felújítási munkák szükségesek a tetőn, homlokzaton és a berendezésben. Az ifjúsági szállót bezárják. Az 1969 óta néhány helyiségben elhelyezett Mezőgazdasági- és Erdészeti bentlakásos Iskola Bentlakásos Iskola áttelepül Gröbmingbe.

1982: Az akkori múzeumvezető, Volker Hänsel kezdeményezésére létrejön egy

„Kuratórium a Trautenfels kastély megmentésére”. 1983 decemberében megalakul a „Trautenfels kastély Egyesület”. A régió politikai képviselői a Trautenfels kastély fennmaradása mellett szállnak síkra, mint „nemzeti és nemzetközi központ, Liezen járás múzeumával”.

1983: Pürgg-Trautenfels község a Stájer tartomány támogatásával szimbolikus áron, 1 schillingért megvásárolja a kastélyt. A község bérbe adja a kastélyt a Trautenfels kastély Egyesületnek, melynek célja a kastély renoválása és fenntartása, valamint a Joanneum Tájélmúzeumának támogatása.

1984-1989: Annak érdekében, hogy a kastélyt a szó szoros értelmében „megmentsék az összeomlástól”, támogatásokból és adományokból finanszírozva elvégzik a sürgősen szükséges renoválási munkákat a tetőn, a homlokzaton és ablakokon.

1990-1992: A Trautenfels kastélynak ítélik oda az „Öröm és kín. Barokk művészet, barokk mindennapok” kiállítás megrendezését. Rendelkezésre bocsátják az épület teljes renoválásához, valamint a múzeumi és kiállítási üzemeltetés korszerű infrastruktúrájának elkészítéséhez szükséges költségvetési forrásokat. Az általános felújítást Manfred Wolff-Plottegg² építész, a Szövetségi Múemléki Hivatallal és az építetővel

¹ Haiding, Karl (1906-1985) néprajzkutató a nemzetiszocializmus idején magas beosztásban dolgozott a Rosenbergi Hivatalban. V.ö. Mindler Ursula, „...noha soha semmilyen engedélyt nem tettem, és össznémet beállítottságom a szakmai kollégák számára szerfelett ismert volt...”. Megjegyzések Karl Haiding-ról (1906-1985) Megtalálható: Österreichische Zeitschrift für Volkskunde, LXIV. NS kötet, 2. füzet (2010), 179-202 oldal. (A shopban kapható). A Trautenfels Múzeum Karl Haiding fáradozásainak köszönheti néprajzi gyűjteményének nagy részét. Ő 1955-től alakította a múzeum irányultságát - 1945 előtti tevékenységét és összefonódását a nemzetiszocializmussal hosszú ideig nem említették. Ez a XXI. század elején vitát gerjesztett a médiában, amit tudományos konfrontáció követett Haiding hagyatékát és személyét illetően.

Schloss Trautenfels, légi felvétel, 2018 június
Fotó: UMJ/Christoph Huber

együttműködve, a XX. század stílusában tervezi és valósítja meg.

1992: A magasföldszint renoválási munkái során festékrétegek tűnnek elő. Az 1997-1999 években feltárássra kerülnek a XVI. századból származó képmezők. Az úgynevezett „freskótermet” megnyitják a nyilvánosság számára.

1994: Pürgg-Trautenfels község bérbe adja a Trautenfels kastélyt a Stájer Tartománynak – a Joanneum Tartományi Múzeumnak.

1998: Az új tájmúzeum megnyitása, amely 13, kaleidoszkóp-szerűen

elrendezett témahelyiségben mutatja be a stájer Enns-völgy és az Ausseerland vidék kultúrtörténetét és természetét.

2006-2007: A kastélydomb fáinak kivágásával láthatóvá válik maga a teljes komplexum, az impozáns védőbástyaival és a kastély lábazati falazatával. Ezzel helyreáll a történelmileg jelentős elhelyezkedés látványa.

2007-2010: A délnyugati bástya³ egy nagy darabjának kiomlása a teljes fal

2 A tervezés abból indult ki, hogy 1.) mi szükséges az épület kijávitásához és helyreállításához, 2.) mi szükséges az új hasznosításhoz, és 3.) a terv építőművészetileg mit valósít meg a „meglévő állapotban való építés” aspektusának figyelembevételével. Az épület teljes megközelítése a látogatók tömegei számára a bejárati csarnokból a sziklajáraton keresztül, a második, liftes fölépcsőn keresztül történik, fel a kilátótorony lépcsőjéig, végül át a kijárat csarnokhoz, új kijáráttal a keleti terasznál. További, egyes részeket érintő beavatkozást jelentett a pénztár a bejárati csarnokban, az új WC-k, a két belső udvar tetőzete és az új szemináriumi terület leválasztása. Az egész épület burkolófelületeit temperáló berendezéssel látták el, a teljes szaniter- és villanszerelés felújításra került. Kívül hozzáépítették a házi műhelyt, melynek parkosított teteje immár kórsétát is lehetővé tesz a kastély körül.

statikai vizsgálatához vezet, és biztonságtechnikai okokból a behajtó utat le kell zárni – helyette egy kiegészítő utat hoznak létre. 2009-ben a Stájer Tartományi Kormányzat forrásainak engedélyezése után átfogó felújítás kezdődik, a statikai biztonság önmegetartó földhorgonyzással⁴ készül, a történelmi építési állag megóvása mellett. A külső megvilágítás révén a történelmi épület éjjel is látható jellegzetességként jelenik meg a tájon.

2015: A község struktúráreformja során Pürgg-Trautenfels és Stainach községek összevonásra kerülnek Stainach-Pürgg község néven, melynek ma birtokában van a Trautenfels kastély. Az építményt a település bérbe adja a Joanneum Egyetemes Múzeumnak. A Joanneum felelős az épület megőrzéséért és kezeléséért. Az egész kastélyt múzeumként és kulturális rendezvények céljára használják, és a kilátótoronnyal egyetemben nyitva áll a látogatók előtt.

A Trautenfels kastély, a Joanneum Egyetemes Múzeum egyik részlege, Liezen járás történelmének, kultúrájának és természetének sokrétű művészeti és kulturális helyszíne, melynek gyűjteménye több, mint 40.000 tárgyat ölel fel. A régió specifikus témáival való szembenézés nemzeti és nemzetközi szintű kontextusokra vezet.

3 A Trautenfels kastély bástyafalának egy kb. 30 m hosszú részdarabja akut omlásveszéllyel fenyegetett, emiatt 2007 karácsonyán a fal mentén haladó behajtóutat le kellett zárni. A vizsgálatok során megállapították, hogy az egész bástyafal rendkívül romos állapotban van, mely okból egy teljes rekonstrukciós koncepciót dolgoztak ki. 2009 júliusában, a Stájer Tartományi Kormányzat forrásainak engedélyezése után el lehetett kezdeni az átfogó rekonstrukciót. A helyreállítási munkák már 2010 nyarának elejére befejeződtek.

4 Európai Szabadalom, EP 2141287: A támfal mögötti földnyomásnak betonból készült teherelosztó rózsákkal és a csatlakozó földhorgonyzással történő felvételével egy új tartórendszer kerül kialakításra. Ez lehetővé teszi, hogy a meglévő építmény úgy legyen tehermentesítve, hogy már csak saját magát kelljen megtartania és így megmaradhat.

Schloss Trautenfels
Universalmuseum Joanneum

Trautenfels 1
8951 Stainach-Pürgg

T +43-3682/222 33

trautenfels@museum-joanneum.at

www.schloss-trautenfels.at

Nyitvatartási idő:

Virágvasárnap előtti szombattól kezdve október 31-ig

naponta 10-17 óráig

Szövegek:

Schloss Trautenfels

Fordítás:

Y'plus

Grafikai koncepció és design:

Lichtwitz – Büro für visuelle Kommunikation

Layout:

Michi Pletz – VONNEBENAN